

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

RAPPORT VAN BEVINDINGEN ONDERZOEK NAAR KWALITEITSVERBETERING

8e Montessorischool Zeeburg

Plaats : Amsterdam
BRIN nummer : 22LE|C1
Onderzoeksnummer : 293524
Datum onderzoek : 3 juli 2017
Datum vaststelling : 19 juli 2017

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	5
2	EINDOORDEEL	6
3	TOELICHTING	8
4	REACTIE VAN HET BESTUUR	15
5	OPZET VAN HET ONDERZOEK	16

1 INLEIDING

De Inspectie van het Onderwijs heeft op 3 juli 2017 een onderzoek naar kwaliteitsverbetering uitgevoerd op de 8e Montessorischool Zeeburg. Daarbij is gekeken naar de kwaliteit van het onderwijs en naar naleving van wet- en regelgeving. De aanleiding voor dit onderzoek was het volgende.

Tijdens het kwaliteitsonderzoek dat is uitgevoerd op 4 juli 2016 stelden wij tekortkomingen vast in het onderwijsleerproces op de 8e Montessorischool Zeeburg. Deze zijn beschreven in het inspectierapport dat is vastgesteld op 21 september 2016. De kwaliteit van het onderwijs is toen als zwak beoordeeld en wij hebben ons toezicht geïntensiveerd. Om na te gaan of de eerder vastgestelde tekortkomingen zijn opgeheven en de kwaliteit van het onderwijs weer voldoende is, hebben wij nu een afsluitend onderzoek naar de kwaliteitsverbetering uitgevoerd. Bij dit onderzoek hebben we de indicatoren 2.3 en 7.2 toegevoegd, omdat deze weliswaar niet als onvoldoende waren beoordeeld, maar de school op deze onderdelen, respectievelijk de doorgaande lijn en het gebruik van methodetoetsen, wel zichtbaar vooruitgang heeft geboekt. Indicator 1.4 hebben wij niet beoordeeld, omdat er op dit moment geen leerlingen in groep 8 zijn die niet minstens het minimumaanbod voor groep 8 krijgen.

Conform de uitgangspunten van het programmatisch handhaven onderzoeken wij tevens standaard of wordt voldaan aan bepaalde wettelijke voorschriften.

Toezichthistorie

Bij het kwaliteitsonderzoek in juli 2016 kwam de inspectie tot het oordeel 'zwak' op basis van onvoldoende kwaliteit van de lessen en onvoldoende differentiatie tussen leerniveaus. Daarnaast schoot het zorgsysteem tekort: niet alle leerlingen die extra uitdaging of ondersteuning nodig hadden, werden gesignaleerd en voor leerlingen die wel waren gesignaleerd en extra zorg nodig hadden, werd deze zorg niet in alle gevallen daadwerkelijk geboden. Tenslotte ontbrak het aan een cyclisch proces van evalueren, verbeteren en borgen van de kwaliteit. Dit alles leidde tot tegenvallende resultaten in relatie tot de kenmerken van de leerlingenpopulatie.

Na het kwaliteitsonderzoek is een traject van geïntensiveerd toezicht vastgesteld met de school en het bestuur. Op 18 januari 2017 heeft de inspectie een voortgangsgesprek gevoerd met het bestuur en de directie van de school. Op basis van dat gesprek en toegestuurde documenten had de inspectie het vertrouwen dat het verbetertraject naar verwachting verliep.

2 EINDOORDEEL

Wij kennen aan de 8e Montessorischool Zeeburg het basisarrangement toe. De kwaliteit van het onderwijs is weer voldoende. Dit betekent dat de school niet langer onder intensief toezicht valt.

Belangrijkste bevindingen

Na het kwaliteitsonderzoek in juli 2016 heeft het team van de 8e Montessorischool Zeeburg het verbetertraject zeer gemotiveerd opgepakt. Onder aansturing van de interim-directie is een ambitieus plan van aanpak opgesteld, waaraan gestructureerd en consciëntieus is gewerkt. De focus lag daarbij op het verbeteren van de pedagogische en didactische vaardigheden van de leraren, de afstemming op de verschillende onderwijsbehoeften van de leerlingen en de doorgaande lijn in het methodische aanbod. In de groepen 8 is bovendien extra tijd ingeruimd voor rekenen en spelling, om achterstanden bij leerlingen in te halen. Vanaf halverwege dit schooljaar heeft de school hiertoe ook bijspijkerlessen buiten schooltijd georganiseerd.

Tijdens dit afsluitende onderzoek is te zien dat het primaire proces nu op orde is. Leraren leggen voldoende duidelijk uit en creëren een taakgerichte werksfeer, aspecten die bij het vorige onderzoek nog onvoldoende waren. Ook stemmen leraren hun onderwijs beter af op verschillen tussen leerlingen. De school heeft duidelijke prioriteiten gesteld en er onder andere voor gekozen een aantal aspecten van het montessori-onderwijs tijdelijk minder prioriteit te geven. Zo heeft het team afspraken gemaakt over het gebruik van methodes voor de basisvaardigheden taal en rekenen en een doelgericht aanbod in de kleutergroepen, waarmee een doorgaande lijn in het leerstofaanbod gewaarborgd is. Hoewel de resultaten voor met name spelling en rekenen en wiskunde - ook naar het oordeel van de school zelf - nog niet op het niveau liggen dat je van de leerlingenpopulatie van de 8e Montessorischool Zeeburg mag verwachten, vertonen deze in de meeste groepen wel een stijgende lijn. Een lichte stijging is ook te zien in de eindresultaten van groep 8, die overigens zowel vorig als dit schooljaar boven de wettelijke ondergrens liggen die geldt voor deze school. Een voortzetting van het verbetertraject is nodig om de resultaten verder te verbeteren, iets waarvan het team zich terdege bewust is.

De belangrijkste verbeterpunten liggen nu nog in de zorg en begeleiding. Afgelopen schooljaar heeft er weer een aantal wisselingen van intern begeleiders plaatsgevonden. Vanaf maart 2017 hebben twee interim-intern begeleiders de meest urgente zorg opgepakt, maar de zorg die leraren binnen de groepen zouden moeten bieden, is nog onvoldoende gewaarborgd. Gezien de nog relatief grote groep leerlingen met extra onderwijsbehoeften is het zaak hier gericht

mee aan de slag te gaan. De zorgstructuur staat wel en wordt ook gedragen door het team, wat een mooie basis biedt om de zorg verder uit te werken.

3 TOELICHTING

Hieronder staan de indicatoren die in dit onderzoek zijn betrokken en tot welke bevindingen het onderzoek heeft geleid. De nummering in de tabellen verwijst naar het volledige waarderingskader primair onderwijs 2012. Indicatoren die bij een kwaliteitsonderzoek de doorslag geven of een school (zeer) zwak is, de zogeheten normindicatoren, zijn gemarkeerd met een asterisk. Voor een overzicht van alle normindicatoren zie het Toezichtkader po/vo 2012 op www.onderwijsinspectie.nl. De bevindingen zijn weergegeven in de vorm van een score. De score geeft aan in welke mate de betreffende indicator gerealiseerd is.

Legenda:

1. zeer zwak
2. zwak
3. voldoende
4. goed
5. niet te beoordelen

Opbrengsten

Opbrengsten		1	2	3	4	5
1.1*	De resultaten van de leerlingen aan het eind van de basisschool liggen ten minste op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie mag worden verwacht.			•		

De resultaten die leerlingen in groep 8 behalen zijn evenals vorig schooljaar voldoende: zij liggen boven de wettelijke ondergrens die geldt voor scholen met een vergelijkbare leerlingenpopulatie. Toch liggen ze nog niet op het niveau dat je van de leerlingenpopulatie van de 8e Montessorischool Zeeburg mag verwachten, iets wat de school zelf ook vindt. Positief is dat de resultaten voor de meeste vakgebieden een (licht) stijgende lijn vertonen. Doelgerichte voortzetting van het verbetertraject is nodig om deze opgaande beweging door te zetten.

Leerstofaanbod

Leerstofaanbod		1	2	3	4
2.1*	Bij de aangeboden leerinhouden voor Nederlandse taal en rekenen en wiskunde betreft de school alle kerndoelen als te bereiken doelstellingen.			•	

Leerstofaanbod		1	2	3	4
2.2*	De leerinhouden voor Nederlandse taal en voor rekenen en wiskunde worden aan voldoende leerlingen aangeboden tot en met het niveau van leerjaar 8.			•	
2.3	De leerinhouden in de verschillende leerjaren sluiten op elkaar aan.			•	
2.4*	De school met een substantieel aantal leerlingen met een leerlinggewicht biedt bij Nederlandse taal leerinhouden aan die passen bij de onderwijsbehoeften van leerlingen met een taalachterstand.			•	

Bij het vorige kwaliteitsonderzoek voldeed het leerstofaanbod al aan de kerndoelen. Wel waren wij kritisch over het doelgerichte aanbod in de kleutergroepen. De school heeft dit opgepakt en werkt nu aan de hand van leerlijnen, waarmee de leraren bij elk thema inplannen aan welke tussendoelen zij met de leerlingen werken. Bovendien heeft de school duidelijke afspraken gemaakt over het gebruik van de verschillende methodes en onder andere de afspraak gemaakt dat alle methodes in ieder geval uitgewerkt worden tot en met het eind van groep 8, behalve voor leerlingen die beargumenteerd op een individuele leerlijn werken. In de huidige groep 8 krijgen overigens alle leerlingen in ieder geval het minimumaanbod voor groep 8, dus geldt deze laatste uitzondering niet. Door de afspraken over de inzet van de methodes is de doorgaande lijn voor de basisvaardigheden beter dan voorheen gewaarborgd. De school geeft zelf aan dat de aandacht voor het didactisch handelen dit schooljaar er bovendien voor heeft gezorgd dat leraren zich meer bewust zijn van de leerdoelen waaraan zij werken en van de plaats daarvan op de leerlijnen over de verschillende groepen heen.

Voor spelling heeft de school halverwege dit schooljaar een nieuwe methode ingevoerd, waar zowel de leraren als de leerlingen enthousiast over zijn en waarvan de eerste (lichte) effecten op de resultaten aan het eind van dit schooljaar in een aantal groepen merkbaar zijn. Daarnaast heeft het team een keuze gemaakt voor een aanbod in groep 1/2 ter voorbereiding op het leren lezen en voor nieuwe methodes voor aanvankelijk en voortgezet technisch lezen, die met ingang van het nieuwe schooljaar worden ingevoerd. Naar verwachting zal dit een positief effect hebben op de resultaten voor technisch lezen in de groepen 3 en 4. Ten slotte heeft de school ook geïnvesteerd in ICT, wat extra mogelijkheden geeft voor het leerstofaanbod.

Didactisch handelen en afstemming

Didactisch handelen		1	2	3	4
5.1*	De leraren geven duidelijke uitleg van de leerstof.			•	
5.2*	De leraren realiseren een taakgerichte werksfeer.			•	
5.3*	De leerlingen zijn actief betrokken bij de onderwijsactiviteiten.			•	

Afstemming		1	2	3	4
6.1	De leraren stemmen de aangeboden leerinhouden af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.			•	
6.2	De leraren stemmen de instructie af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.			•	
6.3	De leraren stemmen de verwerkingsopdrachten af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.			•	

Een belangrijke focus in het verbetertraject heeft gelegen op het verbeteren van het pedagogisch en didactisch handelen van de leraren, en met effect. Bij dit onderzoek hebben wij, samen met observanten van de school, vastgesteld dat schoolbreed leraren nu voldoende duidelijk uitleggen en een taakgerichte werksfeer creëren. De school heeft ervoor gekozen om het model van Expliciete Directe Instructie (EDI) als leidraad te kiezen voor het didactisch handelen, mede omdat dit model goed inzetbaar is bij het geven van korte, effectieve instructies aan individuele of kleine groepjes leerlingen. Dit is voor montessori-onderwijs belangrijk. In de meeste lessen die we hebben bezocht pasten de leraren de belangrijkste elementen hiervan toe, wat resulteerde in een duidelijke uitleg. Mooi was dat een aantal leraren ook coöperatieve werkvormen inzette, wat zorgde voor actief betrokken leerlingen. Het team staat nu voor de uitdaging het didactisch handelen verder te verdiepen, onder andere door aandacht te besteden aan vakspecifieke didactische vaardigheden. Ook houdt een aantal leraren nog wat strak vast aan de vorm van het EDI-model, terwijl de focus zou moeten liggen op het waarom van die manier van lesgeven. De directie heeft een goed beeld van het didactisch handelen van alle leraren en recent is dit beeld in een audit door collega-directeuren van het bestuur in kaart gebracht en bevestigd. Met een enkele leraar bij wie het didactisch handelen nog niet voldoet aan de basiskwaliteit, loopt een coachingstraject met duidelijke afspraken die in de gesprekkencyclus worden meegenomen.

De school heeft ook ingezet op de afstemming op verschillen in onderwijsbehoeften van de leerlingen. Daarbij is met name aandacht besteed aan leerlingen die meer aankunnen dan gemiddeld, zodat zij voldoende uitdaging krijgen. De school heeft afspraken vastgelegd rond signalering van deze leerlingen en het aanbod dat zij krijgen. De afstemming van dit aanbod vindt deels binnen de groep plaats en deels daarbuiten. Het is wel zaak om

ervoor te zorgen dat de school niet te afhankelijk wordt van de inzet van ouders bij verrijkmateriaal dat de reguliere methoden overstijgt. Tijdens de lesobservaties hebben we verder gezien dat leraren niet meer standaard een instructie geven aan een hele groep, maar sommige leerlingen eerder aan het werk laten gaan en verlengde instructie geven aan leerlingen die daar baat bij hebben.

Begeleiding en zorg

Begeleiding		1	2	3	4
7.1*	De school gebruikt een samenhangend systeem van genormeerde instrumenten en procedures voor het volgen van de prestaties en de ontwikkeling van de leerlingen.			•	
7.2	De leraren volgen en analyseren systematisch de voortgang in de ontwikkeling van de leerlingen.			•	

Zorg		1	2	3	4
8.1	De school signaleert vroegtijdig welke leerlingen zorg nodig hebben.			•	
8.2	Op basis van een analyse van de verzamelde gegevens bepaalt de school de aard van de zorg voor de zorgleerlingen.		•		
8.3*	De school voert de zorg planmatig uit.		•		
8.4	De school evalueert regelmatig de effecten van de zorg.		•		

De belangrijkste verbeterpunten liggen nu nog in de zorg en begeleiding. De school heeft hierin weliswaar goede stappen gezet en een heldere ondersteuningsstructuur ingericht, maar met name de realisatie daarvan binnen de groepen door de leraren zelf is nog onvoldoende zichtbaar. Dit heeft waarschijnlijk deels te maken met de focus die de school - terecht - heeft gelegd bij het basale didactisch handelen. Daarnaast hebben afgelopen schooljaar toch weer wisselingen van intern begeleiders plaatsgevonden, wat mogelijk het proces niet helemaal heeft doen verlopen zoals gepland. De twee nieuwe interim-begeleiders hebben vanaf afgelopen maart de meest urgente zorg opgepakt, voor leerlingen die extra ondersteuning vanuit het samenwerkingsverband nodig hadden en leerlingen bij wie afspraken met ouders waren gemaakt. Voor deze leerlingen is de zorg georganiseerd, grotendeels buiten de groep, door inzet van extra formatie, en zijn onderliggende analyses en documenten opgesteld. Het is wel zaak om goed te evalueren of de zorg voor leerlingen voor wie de school een ontwikkelingsperspectief heeft opgesteld, voldoende effectief is. De school heeft namelijk zelf in een evaluatie van de middentoetsen van dit schooljaar vastgesteld dat een aantal van hen onvoldoende groei had doorgemaakt.

Een verbetering ten opzichte van het onderzoek van vorig jaar is dat de signalering op orde is. In de groepen 1/2 wordt nu gebruik gemaakt van een observatie-instrument waarmee de leerlingen in hun ontwikkeling gevolgd worden. Deze gegevens kunnen de leraren gebruiken om hun onderwijs af te stemmen op de ontwikkelingsfase van de leerlingen. De school heeft een dyslexieprotocol in gebruik genomen, wat de vroegtijdige signalering van leesproblemen ten goede komt. Verder gebruiken de leraren de methodetoetsen nu consequent om hun handelen naar aanleiding daarvan aan te passen op wat leerlingen nodig hebben. Ten slotte stellen de leraren voor hun eigen groep naar aanleiding van de uitslagen op methodeonafhankelijke toetsen groepsanalyses op. Daarbij gaan ze na voor welke vakgebieden de (groeps)resultaten naar verwachting zijn en voor welke dit niet geldt en welke acties zij daaraan verbinden. Ook stellen zij naar aanleiding hiervan weer nieuwe niveaugroepen samen.

De stap die het team nu nog moet zetten betreft de zorg voor individuele leerlingen die over een langere periode uitvallen, wat tot uiting komt in onvoldoende resultaten op methodeonafhankelijke toetsen. Voor hen moet de school consequent nagaan op welke onderdelen die uitval betrekking heeft en hoe dit verklaard kan worden. Niet alle leerlingen die uitval vertonen worden buiten de groep begeleid. Voor een deel van de leerlingen moeten leraren dus zelf gericht extra ondersteuning bieden. Het is belangrijk om voor hen explicieter aan te geven op welke onderdelen en bijvoorbeeld met welk ondersteuningsmateriaal de leraren hen begeleiden. Korte notities over de voortgang van deze extra hulp horen hier ook bij. Ten slotte moet voor hen na een periode van zo'n twee maanden zo concreet mogelijk worden nagegaan of de extra ondersteuning voldoende effect heeft gehad en zo nee, hoe deze bijgesteld zou kunnen worden. Overigens ligt het in de lijn der verwachting dat het percentage leerlingen met een achterstand zal afnemen door verdere verbetering van het onderwijsleerproces, waardoor de extra begeleiding ook beter behapbaar wordt voor de leraren.

Kwaliteitszorg en voorwaarden voor kwaliteitszorg

Kwaliteitszorg		1	2	3	4
9.1	De school heeft inzicht in de onderwijsbehoeften van haar leerlingenpopulatie.			•	
9.2	De school evalueert jaarlijks de resultaten van de leerlingen.			•	
9.3	De school evalueert regelmatig het onderwijsleerproces.			•	
9.4	De school werkt planmatig aan verbeteractiviteiten.				•
9.5	De school borgt de kwaliteit van het onderwijsleerproces.				•

Voorwaarden voor kwaliteitszorg		1	2	3	4
10.1	De schoolleiding stuurt de schoolontwikkeling inclusief de kwaliteitszorg aan.			•	
10.2	De schoolontwikkeling is verbonden met de visie op onderwijs, zoals geformuleerd in het schoolplan.			•	

Zoals al in de inleiding aangegeven, heeft het team na het kwaliteitsonderzoek in juli vorig jaar het verbeterproces gemotiveerd opgepakt. De interim-directie heeft eerst tijd genomen om goed in kaart te brengen welke verbeteracties nodig waren en wat een goede prioritering daarin was. Zij heeft hierbij het team sterk betrokken. Zo heeft zij onder de taken van de 'aanjagers' per bouw bijgesteld, om de verantwoordelijkheden voor het verbeterproces zo laag mogelijk te beleggen en draagvlak binnen het team te creëren. Naar aanleiding van de inventarisatie is een ambitieus en tegelijkertijd realistisch plan van aanpak opgesteld, dat na tussentijdse evaluaties telkens is bijgesteld. In maandelijkse gesprekken heeft het bestuur de voortgang van het proces in de gaten gehouden. Vanuit het bestuur zijn coaches ingezet om het didactisch handelen te begeleiden. Ook heeft het bestuur in financiële zin ondersteuning geboden. De verbeteringen zijn duidelijk zichtbaar in de praktijk en worden gedragen door het team. In de loop van het proces heeft de school afspraken telkens vastgelegd en hebben de teamleden met elkaar bepaald hoe zij elkaar hierop aanspreken. Directie, coaches en intern begeleiders hebben groepsbezoeken uitgevoerd om het proces te monitoren. Daarnaast heeft het team gewerkt aan de verbetering van het primaire proces via intercollegiale consultaties en door samen lessen voor te bereiden. Dit alles heeft op een overtuigende manier plaatsgevonden. Wij beoordelen de planmatigheid van het verbeterproces en de borging daarvan dan ook als goed.

Als basis voor het verbeterproces heeft de school haar leerlingenpopulatie in kaart gebracht en bepaald wat dit betekent voor het onderwijs en de te verwachten resultaten. In dit kader kan de school nog aandacht besteden aan de mate waarin ouders eventueel nog buitenschools bijles organiseren, alsmede aan het percentage leerlingen dat een anders- of meertalige thuissituatie heeft. Voor een aantal leerlingen zou de school mogelijk explicieter aandacht kunnen besteden aan taal/woordenschat.

De school heeft minimum- en streefdoelen voor de resultaten op de verschillende vakgebieden geformuleerd die passen bij de leerlingenpopulatie. De resultaten op de toetsen die halverwege dit schooljaar zijn afgenomen heeft de school vooral voor rekenen en spelling nader geanalyseerd in relatie tot deze streefdoelen. Mooi is dat de school daarbij expliciet aandacht heeft besteed aan de vraag of leerlingen voldoende leerwinst hebben geboekt en voor welke

categorieën leerlingen dit al dan niet geldt. Aandachtspunt is dat de school zich bij haar verantwoording naar ouders sterk richt op de indeling in A- t/m E-scores en de geformuleerde streefdoelen per groep daardoor wat ondergesneeuwd raken. Hierdoor is op onderdelen het beeld wellicht wat geflatteerd of op zijn minst niet helemaal helder.

Ter voorbereiding op het inspectieonderzoek heeft de directie in samenspraak met het team een heldere zelfevaluatie opgesteld. Het beeld dat de school daarin van zichzelf schetst komt grotendeels overeen met het beeld dat wij tijdens het onderzoek hebben gekregen. Dit geeft aan dat de school voldoende in staat is op de eigen kwaliteit te reflecteren. Het is aan de nieuwe directeur en het bestuur om goed zicht te blijven houden op de onderwijskwaliteit, zodat zij kunnen bijsturen wanneer dat nodig is.

Overige wet- en regelgeving

Wij concluderen dat er geen tekortkomingen zijn in de naleving van de wettelijke voorschriften die zijn gecontroleerd.

4 REACTIE VAN HET BESTUUR

Dit rapport beschrijft de oordelen van de inspectie over de kwaliteit van het onderwijs op de 8e Montessorischool Zeeburg. We hebben de school en het bestuur gevraagd om de ontwikkelrichting aan te geven op basis van de eigen kwaliteitsoordelen en die van de inspectie en welke stappen de school gaat ondernemen om de kwaliteit verder te verbeteren.

Hieronder geeft het bestuur zijn reactie:

Het bestuur van de 8e Montessorischool Zeeburg kan zich in zijn geheel vinden in de uitkomsten van het kwaliteitsonderzoek. Er is bewondering voor de wijze waarop de school de onvoldoende indicatoren heeft omgebogen naar het uiteindelijke basisarrangement. De komende jaren staan onder leiding van de nieuwe directeur in het teken van borging van verworven vaardigheden en verbetering van de indicatoren waarop nog onvoldoende vooruitgang is geboekt.

5 OPZET VAN HET ONDERZOEK

Op 3 juli 2017 hebben de volgende onderzoeksactiviteiten plaatsgevonden:

- een documentenanalyse
- gesprekken met verschillende groepen belanghebbenden: interim-schoolleiding, (interim-) intern begeleiders, vertegenwoordiging van leraren (aanjagers per bouw), ouders en leerlingen
- observaties van de onderwijspraktijk in een aantal groepen. Deze observaties hebben wij samen met observanten van de school uitgevoerd
- een afsluitend gesprek met een vertegenwoordiging van het bestuur, de interim-schoolleiding, de nieuwe schoolleiding, de (interim-) intern begeleiders en een vertegenwoordiging van de leraren (de aanjagers per bouw). In dit gesprek hebben we onze bevindingen en oordelen besproken en hebben de school en het bestuur een eerste korte reactie hierop gegeven.